

Voorstel aan de raad

Nummer: 83

Portefeuille: S. Kruis
Programma: 5. Sport, cultuur en recreatie
Taakveld: 5.7 Openbaar Groen en (openlucht) recreatie

Onderwerp: Strategie Agenda Natuur 2030 – van groen dromen naar groen doen

Voorgesteld besluit

- 1) Kennis te nemen van de Strategie Agenda Natuur 2030 – van groen dromen naar groen doen.
- 2) Als visie vast te stellen dat 'Lelystad bekend staat om haar hoge natuurwaarden. De stad en het omliggende landschap zijn nauw verweven en onderscheiden zich door natuur van internationale allure. Lelystad heeft mede daardoor een gezond en prettig leefklimaat, waardoor nieuwe bewoners en bedrijven zich er graag vestigen.'
- 3) In samenhang met de programma's voor, onder andere, wonen, economie en mobiliteit als uitgangspunten vast te stellen en mee te geven voor de uitwerking in het Uitvoeringsprogramma Agenda Natuur.
 - a. Natuurlijke processen krijgen een stevigere positie bij ruimtelijke ontwikkelingen, door het formuleren van een basiskwaliteit natuur en natuurinclusief ontwerpen te benaderen vanuit drie componenten: voorkomen van natuurschade, benutten van natuurlijke kansen en verbeteren van de natuurkwaliteit.
 - b. Stad en natuur zijn beter met elkaar verweven, door het verstevigen van de positie van stadsnatuur binnen bestaande en nieuwe groenblauwe verbindingen.
 - c. Mens en natuur zijn meer met elkaar verbonden, door in te zetten op inspanningen die ervoor zorgen dat bewoners en bezoekers in contact komen met natuur zoals natuurbeleving en -educatie.
 - d. Klimaatadaptieve maatregelen en versterken biodiversiteit gaan hand in hand, door integraal te komen tot gezamenlijke inspanningen vanuit het 'groen, tenzij' principe.
 - e. Betere borging van natuur in de organisatie, door op een andere manier samen te werken en de randvoorwaarden op orde te krijgen.
- 4) Ten behoeve van het opstellen van het Uitvoeringsprogramma Agenda Natuur en gebiedsprogramma Nationaal Park Nieuw Land – Lelystad €200.000 te onttrekken uit het in de ROS bekleemde budget.
- 5) Te kiezen voor een werkwijze waarbij samenwerking met gebiedspartners en bewoners centraal staat.

Urgentie Raad

De raad heeft in het raadsakkoord vastgesteld dat er een integraal plan is opgesteld dat invulling geeft aan de wens om meer bekendheid te geven aan hoofdstad van de nieuwe natuur en te investeren in projecten en maatregelen die dit versterken.

Om tijdig voortgang te boeken is het agenderen van de Strategie Agenda Natuur in de commissie Ruimte Beheer, Energie & Duurzaamheid (BED) op 9 mei van belang. Dit maakt het mogelijk om op tijd te starten met het concretiseren van inspanningen om zo voor het einde van 2023 een Uitvoeringsprogramma te hebben.

Voorgaande besluitvorming

- Raadsakkoord 2022-2026
- Omgevingsvisie 1.0
- Koersdocument
- Strategische Agenda Lelystad Next Level
- Ontwikkelvisie Poort Lelystad
- Lelystadse Adaptatie Strategie
- Informatienota procesbeschrijving Agenda Natuur

Inleiding

Bij vaststelling van het raadsakkoord 2022-2026, de strategische agenda Lelystad Next Level, Omgevingsvisie en Koersdocument zijn er stevige ambities en doelstellingen geformuleerd voor Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur. Hiermee is natuur een belangrijke drager geworden voor verdere ontwikkeling van de stad. Stedelijke ontwikkeling zien we dus als een samenhangend geheel, waar natuur een belangrijk onderdeel van is. Als dit op de juiste manier gebeurt, levert het kracht op voor de stad.

In het raadsakkoord is de afspraak gemaakt dat Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur in 2026 herkenbaar en zichtbaar is binnen en buiten de stad. Hierbij gaat het nadrukkelijk om inspanningen die bijdragen aan het vergroten van de bekendheid (ontwikkelingen zoals Nationaal Park Nieuw Land, Kenniscentrum Nieuwe Natuur), vergroening en versterken van de natuur (natuurinclusief ontwerpen en ontwikkelen, top-5 groenste gemeente etc.) en herijking van beheer (ecologisch verantwoorde wijze, kwaliteitsverbetering en participatie).

De vraag is echter hoe Lelystad hier op een goede manier invulling aan kan geven. De Strategie Agenda Natuur is opgesteld om de elementen uit het raadsakkoord in verbinding met andere vastgestelde kaders (zoals OVI 1) op een gestructureerde manier een plek te geven. Het is een noodzakelijke tussenstap waarbij we vanuit een duidelijk focus de inzet concreter en integraler maken. Deze strategie geeft richting aan het vervolgproces om tot een Uitvoeringsprogramma te komen en is tevens de basis voor het beschikbaar stellen van het incidentele budget dat gereserveerd is in de programmabegroting 2023-2026 á 2 miljoen. Over het proces om te komen tot de Agenda Natuur is de raad in december middels een informatienota geïnformeerd.

Argumenten

1) Kennis te nemen van de Strategie Agenda Natuur 2030 – van groen dromen naar groen doen.

a. De Strategie Agenda Natuur is een uitwerking van afspraken uit het raadsakkoord 2022-2026 en de Omgevingsvisie 1.0.

Vanuit de lange termijn visie die is vastgelegd door de raad in verschillende documenten zoals de Omgevingsvisie 1.0 en het koersdocument zijn er afspraken gemaakt. Binnen de hoofdpogaven, waar Natuur een onderdeel van uit maakt, is er een accent gelegd op o.a. het vergroenen van de stad en het versterken van de identiteit van Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur. De raad heeft uitgesproken te willen investeren in projecten en maatregelen die deze status versterken.

Om dit op een goede en gestructureerde manier te kunnen doen is het noodzakelijk om een tussenstap te zetten. De Strategie Agenda Natuur biedt het integrale kader waarmee we dit beogen te bereiken. Het is een raamwerk dat richting bepaald voor de verdere concretisering naar integrale inspanningen in het Uitvoeringsprogramma Agenda Natuur.

Het Uitvoeringsprogramma bevat dus de beoogde inspanningen, maar ook de manier van organiseren, samenwerken, financieren en communiceren. Jaarlijks zal er gewerkt worden met actieplannen om ook daadwerkelijk uitvoering te geven aan de inspanningen.

b. De Strategie is mede tot stand gekomen door de input vanuit experts, gebiedspartners, collega's en bewoners.

Gedurende de analysefase, dat is gestart in december 2022, zijn er meerdere participatiemomenten geweest. Inwoners zijn gevraagd hun mening te geven over de beleving van natuur in en rondom de stad. De resultaten hiervan zijn te lezen in het rapport 'inwonerspeiling Groene Stad 2023' (bijlage). Wij zijn daarnaast ook uitgenodigd om tijdens het Natuurcafé verdiepende gesprekken te voeren met betrokken bewoners. Door experts is meegedacht over natuur, natuurbeleving, natuurinclusief ontwikkelen, natuur in relatie tot gezondheid en landbouw meer vanuit een breder perspectief. En wij hebben ons laten adviseren door gebiedspartners vanuit hun kennis over de Lelystad specifieke opgaves en kansen. Omdat natuur veel raakvlakken heeft met andere domeinen, zowel op het niveau van strategie als uitvoering en beheer, zijn er intern gesprekken geweest. Dit is allemaal meegenomen in het opstellen van de Strategie.

2) Als visie vast te stellen dat 'Lelystad bekend staat om haar hoge natuurwaarden. De stad en het omliggende landschap zijn nauw verweven en onderscheiden zich door natuur van internationale allure. Lelystad heeft mede daardoor een gezond en prettig leefklimaat, waardoor nieuwe bewoners en bedrijven zich er graag vestigen.'

a. Hoge natuurwaarden zorgen voor een gezond, robuust en biodivers ecosysteem.

Een gezond, robuust en biodivers ecosysteem in en buiten de stad is beter bestand tegen klimaatverandering. We zorgen daarbij goed voor onze soorten, waarbij een natuurinclusieve aanpak bij elke ontwikkeling het uitgangspunt is.

b. Verwevenheid van stad en landschap zorgt voor goede aansluiting van groenstructuren.

De kaders vanuit de Omgevingsvisie 1.0 staan hierin centraal. Groenstructuren sluiten zo veel mogelijk op elkaar aan, van hof tot horizon, waardoor planten, dieren en mensen makkelijker in hun eigen biotoop kunnen komen en leven. De hiërarchische structuren zijn bepalend voor de programmering van verschillende functies.

c. Natuur van internationale allure draagt onze groene identiteit uit.

We maken (nieuwe) natuur. Zijn vooruitstrevend en bieden experimenteerruimte.

d. Een gezond en prettig leefklimaat levert op verschillende manieren een bijdrage.

Meer natuur in de directe woonomgeving verhoogd de betrokkenheid en gezondheid en verbetert het welzijn van de mens en kan bijdragen aan sociale cohesie in de buurt. De vitaliteit en weerbaarheid van onze inwoners wordt verhoogd en positieve gezondheid wordt gestimuleerd. Er is daarnaast een duidelijke samenhang tussen verduurzaming, klimaatadaptatie, natuurherstel en versterking van de biodiversiteit.

e. Natuur draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Vestigingskeuzes worden in steeds sterkere mate bepaald door een aantrekkelijke woonomgeving en de nabijheid van recreatieve voorzieningen. Als groene stad vormt Lelystad

een aantrekkelijk alternatief voor drukke gebieden van de Randstad, ook voor bedrijven waarvan de medewerkers graag in een groene omgeving wonen en werken. Daarom moet de belevingskwaliteit van het groen en water in balans blijven met de groei van de stad. Dat geldt voor de wijken, maar ook voor de grotere groengebieden.

3) In samenhang met de programma's voor, onder andere, wonen, economie en mobiliteit als uitgangspunten vast te stellen en mee te geven voor de uitwerking in het Uitvoeringsprogramma Agenda Natuur.

- a. Natuurlijke processen krijgen een stevigere positie bij ruimtelijke ontwikkelingen, door het formuleren van een basiskwaliteit natuur en natuurinclusief ontwerpen te benaderen vanuit drie componenten: voorkomen van natuurschade, benutten van natuurlijke kansen en verbeteren van de natuurkwaliteit.*

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zetten we in op natuurinclusief waarbij maatschappelijke en economische activiteiten 'verweven' zijn met de natuur. Hiervoor kijken we naar de gesteldheid van bodem-, water- en ecosysteem en zetten we in op dat activiteiten geen negatieve effecten mogen hebben op natuurwaarden, dat er optimaal gebruik wordt gemaakt van wat de natuur te bieden heeft en dat bijgedragen wordt aan versterking van de natuur. Hiermee geven we meer duiding aan het uitgangspunt natuurinclusief ontwerpen dat in het raadsakkoord is opgenomen.

Door een 'Basiskwaliteit Natuur' te hanteren geven we de natuur een stem. We creëren een set van condities die als basis nodig zijn om algemene soorten algemeen te laten zijn binnen het Lelystadse ecosysteem.

- b. Stad en natuur zijn beter met elkaar verweven, door het verstevigen van de positie van stadsnatuur binnen bestaande en nieuwe groenblauwe verbindingen.*

We verstevigen de positie van (stads)natuur door het ontwikkelen van nieuwe groenblauwe verbindingen. Deze verbindingen dienen de mens (recreatie, verkoepeling etc.) en dier (migratie, leefgebieden etc.). Het zichtbaar maken en uitbouwen van de 'groene vingers' en de inzet die nodig is om tot de top-5 groenste gemeenten te horen zijn hier onderdeel van. We zetten binnen de stad in op een natuurinclusieve samenleving en optimaliseren het groen(beheer) door op een meer ecologische wijze groen aan te leggen en te beheren.

- c. Mens en natuur zijn meer met elkaar verbonden, door in te zetten op inspanningen die ervoor zorgen dat bewoners en bezoekers in contact komen met natuur zoals natuurbeleving en -educatie.*

We dragen de groene identiteit van Lelystad uit en zetten in op een gezond leefklimaat voor onze inwoners. Natuurbeleving en natuureducatie zorgen ervoor dat inwoners en bezoekers (vroegtijdig) in contact komen met de natuur. Daarom zetten we in op ontwikkelingen die dit versterken, zoals Nationaal Park Nieuw Land, Poort Oostvaardersplassen Lelystad en Kenniscentrum Nieuwe Natuur.

- d. Klimaatadaptieve maatregelen en versterken biodiversiteit gaan hand in hand, door integraal te komen tot gezamenlijke inspanningen vanuit het 'groen, tenzij' principe.*

We sluiten aan op de principes en maatregelen uit de recent vastgestelde Lelystadse Adaptatie Strategie (LAS) en gaan daarbij uit van 'groen, tenzij'. Vanuit de agenda Natuur en de LAS werken we toe naar een gezamenlijk uitvoeringsprogramma zodat we de integraliteit kunnen waarborgen.

- e. Beter borging van natuur in de organisatie, door op een andere manier samen te werken en de randvoorwaarden op orde te krijgen.*

We zetten in op een betere borging van natuur in beleid en processen. Dit vraagt om een andere manier van (samen)werken binnen de organisatie en daarbuiten. Hierbij is het van belang dat de randvoorwaarden op orde zijn, zoals voldoende capaciteit, kennis en financiering aanwezig is.

- 4) Ten behoeve van het opstellen van het Uitvoeringsprogramma Agenda Natuur en gebiedsprogramma Nationaal Park Nieuw Land – Lelystad €200.000 te onttrekken uit het in de ROS bekleemde budget.

a. De Strategie Agenda Natuur geeft richting aan het op te stellen uitvoeringsprogramma

De beoogde aanpak vraagt om vanuit een abstractere strategie gezamenlijk tot concretisering te komen. Hiervoor is ruimte en flexibiliteit nodig in het vervolgproces. De Strategie Agenda Natuur vormt het kader waarbinnen de uitwerking moet plaatsvinden.

b. Met de middelen is het mogelijk om vervolg te geven aan het verder uitwerken en uitvoering van inspanningen met bewoners, partners en collega's

In de programmabegroting 2023-2026 heeft de raad een incidenteel budget bekleemd voor inspanningen die de herkenbaarheid en zichtbaarheid van Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur vergroten. Omdat het uitvoeringsprogramma wordt vormgegeven in samenwerking met onze partners is op voorhand niet aan te geven welke inspanningen en bijbehorende budgetten er nodig zijn. Daarom stellen we voor budget in te zetten zodat we de komende periode aan de slag kunnen met het opstellen van het uitvoeringsprogramma.

c. Er is urgentie om aan de slag te gaan met een gebiedsprogramma Nationaal Park Nieuw Land – Lelystad

Dit jaar start de uitvoering van de eerste fase van Poort Oostvaardersplassen Lelystad. Het betreft met name de inrichting van het entreegebied aan de Buizerdweg in combinatie met het graven van slenken en recreatieve paden. Maar dit is slechts een deel van de 'Ontwikkelvisie Poort Lelystad' dat door de raad als kader is meegegeven voor de ontwikkeling van het poortgebied (2017). Daarnaast loopt er met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) een spoor waarbinnen de Nationale Parken een grote rol hebben. Ook andere gebiedsprocessen zoals Oostvaardersoever en Warande fase 2 vragen om een concretisering van de visie voor de Lelystadse zijde van het Nationaal Park Nieuw Land. Om samen met de gebiedspartners tot een integraal gebiedsprogramma te komen is procesgeld nodig.

- 5) Te kiezen voor een werkwijze waarbij samenwerking met gebiedspartners en bewoners centraal staat

a. De Agenda Natuur vraagt om een andere aanpak

De Strategie Agenda Natuur biedt een meerjarig perspectief. Het is een opgavegericht programma waarbij de focus ligt op het 'doen'. De inspanningen die uit de strategie voortkomen en opgenomen worden in het uitvoeringsprogramma vragen om samenwerking binnen de gemeente, maar vooral ook met de gebiedspartners en bewoners. De gemeente is vaak niet leidend bij het realiseren van een natuuropgave. Daarom werken we vanuit een partnerschap en hangt het per inspanning af welke rol de gemeente op zich neemt. Het werken in teams bestaande uit interne en externe partners biedt deze mogelijkheid. Dan moet er wel samen invulling gegeven worden aan de inspanningen, waarbij eigenaarschap, het durven nemen van risico's, vertrouwen in de professional en het scheppen van randvoorwaarden essentieel zijn.

Kantttekeningen

- 3) In samenhang met de programma's voor, onder andere, wonen, economie en mobiliteit als uitgangspunten vast te stellen en mee te geven voor de uitwerking in het Uitvoeringsprogramma Agenda Natuur.

a. De Agenda Natuur is niet allesomvattend.

Niet alles is uit te werken in opgaven, zo zijn er ook reguliere (wettelijk) taken die uitgevoerd moeten worden, zoals bij vergunningverlening. Daarnaast is de opgave natuur iets dat raakvlakken heeft met veel andere beleidsterreinen die hun eigen processen en inspanningen kennen. Daar waar mogelijk streven we ernaar om hier in het vervolgproces de samenwerking in te zoeken

b. De Agenda Natuur kent een incidenteel budget.

De raad heeft middels de programmabegroting 2 miljoen euro gereserveerd als incidenteel budget. Het bereiken van de beoogde doelen vraagt echter om een structurele inzet van middelen.

c. Niet alle resultaten zijn in vier jaar zichtbaar

De Agenda Natuur is een verandertraject van meerdere jaren. Veel resultaten zullen pas bereikt worden op een langere termijn. Om toch de voortgang te kunnen bewaken zal er een manier gevonden moeten worden om aan de hand van KPI's te kunnen monitoren om vervolgens bij te kunnen sturen indien nodig.

Financiën

In het vervolgproces wordt verkend welke concrete inspanningen er in Lelystad genomen kunnen worden die bijdragen aan het behalen van de doelen en de visie. Nog niet duidelijk is wat de bijbehorende effort (incl. bijbehorend budget) gaat zijn, omdat dit afhankelijk is van het te lopen proces met partners en inwoners. In de programmabegroting 2023-2026 is incidenteel € 2.000.000 beklemd voor de uitvoering van het integrale plan voor de opgave Natuur.

Wanneer er duidelijkheid is over de benodigde inspanningen wordt er, als onderdeel van het uitvoeringsprogramma, een financieringsstrategie opgesteld. In deze financieringsstrategie worden een aantal kernprincipes met betrekking tot de financiering beschreven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het nemen van een financiële voorbeeldrol door de gemeente: investeringen die de gemeente doet moeten zorgen voor een vliegwieleffect. Maar ook het slimmer inzetten van bestaande budgetten. Ook wordt er waar mogelijk aansluiting gezocht bij regionale en landelijke regelingen en subsidiemogelijkheden.

Vervolg

Na vaststelling van de visie en de uitgangspunten uit de Strategie Agenda Natuur stellen we een Uitvoeringsprogramma op voor de periode 2024-2027. We streven ernaar om dit voor het einde van 2023 op te leveren. Dit vormt de basis voor de uitvoering vanaf 2024.

Monitoring

De Agenda Natuur is een traject van meerdere jaren, waarbij doorlopend goed gemonitord moet worden of we met elkaar bereiken wat we willen bereiken. Het doel hiervan is om de effecten te meten en ontwikkelingen goed in beeld te brengen om te zien of de resultaten worden behaald of dat bijsturing eventueel nodig is.

Communicatie

De Agenda Natuur richt zich op samenwerking met partners en bewoners. Daarbij is goede communicatie een randvoorwaarde. We kennen verschillende doelgroepen die elk hun eigen benadering nodig hebben. Voor dit proces is er een communicatie- en participatieplan opgesteld waarin is beschreven waarom en hoe de verschillende doelgroepen worden betrokken. Er is daarin bewust ruimte gelaten om, afhankelijk van de behoefte, te kiezen voor een ander of aangepast proces. Daarbij verliezen we de principes 'samen, betrokken en duidelijk' niet uit het oog. Ook gedurende de looptijd van de uitvoering wordt communicatie op een goede manier vormgeven. Deze uitwerking maakt deel uit van het uitvoeringsprogramma.

Bijlagen

- Strategie Agenda Natuur 2030 – van groen dromen naar groen doen
- Inwonerspeiling 'Groene Stad 2023'

Lelystad, 4 april 2023

Het college van de gemeente Lelystad,

de burgemeester,
I.A. Bakker

**Dit voorstel is digitaal vastgesteld en ondertekend*